УДК 811.111’276.2
DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.49.38

ВІДТВОРЕННЯ СЛЕНГУ ЯК ПРОБЛЕМА ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

RENDERING SLANG AS AN ISSUE IN UKRAINIAN AND FOREIGN TRANSLATION STUDIES

Литовка А.Р.,
orcid.org/0009-0006-7350-1377
аспірант кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У статті здійснено комплексний аналіз проблеми перекладу сленгу з урахуванням його семантичної, стилістичної, прагматичної та соціокультурної специфіки. Сленг розглянуто як динамічний соціально маркований шар лексики, функціонування якого пов’язане з певним соціальним середовищем, комунікативною ситуацією та культурним контекстом. Узагальнення вітчизняних і зарубіжних перекладознавчих досліджень дало змогу визначити основні труднощі відтворення досліджуваного явища іншими мовами. Підбір адекватних еквівалентів або аналогів сленгових одиниць ускладнюється необхідністю одночасно зберігати предметно-логічне значення та додаткові стилістичні, емоційно-експресивні, оцінні, прагматичні й соціокультурні характеристики останніх.

Вибір перекладацького рішення залежить від кількох взаємопов’язаних чинників, до яких можна віднести контекст функціонування сленгізму, його семантичну структуру, комунікативну ситуацію, соціальне та професійне середовище, культурну специфіку й особливості цільової аудиторії. Особливого значення набуває контекстуально зумовлена варіативність значення сленгізмів. Навіть формально можливий словниковий відповідник не завжди дає змогу зберегти необхідний зміст і комунікативний ефект. Відсутність прямих еквівалентів є ще однією проблемою, пов’язаною з динамічністю сленгової лексики, швидкою появою нових слів та недостатньою лексикографічною фіксацією соціально маркованих одиниць. Залежно від конкретного контексту перекладач може звертатися до еквівалентів, аналогів, описового перекладу, лексичної заміни, нейтралізації, пом’якшення або опущення.

Соціокультурна специфіка сленгу також позначається на результаті перекладу, де може відбуватися втрата соціальної маркованості, експресивності або етнокультурних конотацій. Професійний сленг потребує додаткового врахування специфіки відповідного професійного середовища та предметних знань. В аудіовізуальному перекладі ситуація ускладнюється ще більше: на вибір перекладацького рішення впливають часові й просторові обмеження субтитрування. У підсумку адекватність перекладу сленгу визначається не формальною тотожністю мовних одиниць, а ступенем збереження їхнього функціонального навантаження в конкретному тексті. Саме тому переклад сленгу потребує комплексного врахування лексичних, контекстуальних, соціокультурних і прагматичних чинників, хоча повне збереження всіх характеристик сленгізму в умовах міжмовної та міжкультурної комунікації не завжди можливе.

Ключові слова: сленг, переклад сленгу, перекладацькі трансформації, еквівалентність, соціокультурна маркованість, аудіовізуальний переклад.

The present article provides a comprehensive analysis of the problem of slang translation, taking into account its semantic, stylistic, pragmatic, and sociocultural characteristics. Slang is viewed as a dynamic socially marked layer of vocabulary, the functioning of which is linked to a specific social setting, communicative situation, and cultural context. A review of the domestic and foreign studies addressing the issue has made it possible to identify the main difficulties in rendering slang into other languages. Selecting the adequate equivalents or analogues of slang items is complicated by the need to simultaneously preserve their denotative and logical meaning as well as their additional stylistic, emotional-expressive, evaluative, pragmatic, and sociocultural characteristics.

The choice of the translation solution depends on several interrelated factors, which include the context in which the slang item functions, its semantic structure, communicative situation, social and professional environment, cultural specificity, and the characteristics of the target audience. The contextual variability of slang meaning is of particular importance. Even a formally possible dictionary equivalent does not always allow for the preservation of the necessary semantics and communicative effect. The lack of direct equivalents is another problem stemming from the dynamic nature of slang vocabulary, the rapid emergence of new words, and the insufficient lexicographical coverage of socially marked items. Depending on the specific context, the translator may resort to the use of equivalents, analogues, descriptive translation, lexical substitution, neutralization, softening, or omission.

The sociocultural specificity of slang has also its implications for translation, where it can result in the loss of social markedness, expressiveness, or ethnocultural connotations. Professional slang requires an additional consideration of the specifics of the relevant professional environment and subject-matter expertise. In audiovisual translation, the situation becomes even more complicated: the choice of the translation solution is influenced by the temporal and spatial constraints of subtitling. As a result, the adequacy of slang translation is determined not by the formal equivalence of the linguistic items, but by the degree to which their functional load is preserved in a specific text. This is precisely why slang translation requires a comprehensive consideration of lexical, contextual, sociocultural, and pragmatic factors, although it is not always possible to fully preserve all the characteristics of a slang item in the context of cross-linguistic and cross-cultural communication.

Key words: slang, slang translation, translation shifts, equivalence, sociocultural markedness, audiovisual translation.

Постановка проблеми. Сленг є одним із найдинамічніших соціально маркованих різновидів лексики, що активно функціонує в сучасному мовленні та відображає особливості певних соціальних груп, комунікативних ситуацій і культурного середовища. Його специфіка зумовлена не лише нестандартністю форми й значення, а й здатністю передавати додаткові стилістичні, емоційно-експресивні, оцінні та прагматичні характеристики.

Відтворення сленгових одиниць іншою мовою становить складне транслятологічне завдання, оскільки перекладачеві необхідно враховувати сукупність їхніх семантичних, стилістичних, соціальних і культурних параметрів. При цьому пряме перенесення значення сленгізму не завжди дає змогу зберегти його експресивність, оцінність, стилістичну зниженість та комунікативний ефект. Додаткові труднощі виникають унаслідок контекстуально зумовленої варіативності значення сленгових одиниць, їхньої динамічності та відсутності усталених відповідників у мові перекладу.

Особливої уваги потребує відтворення англійськомовного сленгу українською мовою, адже відмінності між мовними та культурними середовищами можуть призвести до втрати окремих компонентів значення оригіналу або необхідності застосування перекладацьких трансформацій. Вибір конкретного способу перекладу залежить від контексту, функції сленгової одиниці, її стилістичного та прагматичного навантаження, а також від можливості збереження її соціокультурної маркованості.

Таким чином, необхідність комплексного врахування семантичних, стилістичних, прагматичних і соціокультурних характеристик сленгу під час його відтворення українською мовою зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Проблема перекладу сленгу посідає важливе місце в сучасній вітчизняній та зарубіжній транслятології й розглядається насамперед у контексті функціонально-комунікативної еквівалентності, збереження стилістичної маркованості та передавання соціокультурної специфіки мовлення. У працях українських дослідників висвітлено особливості відтворення англійськомовного сленгу українською, визначено основні труднощі пошуку еквівалентів і аналогів, а також описано перекладацькі трансформації, що застосовуються для відтворення сленгових одиниць у художніх та аудіовізуальних текстах [1; 2; 6; 7; 8].

Зарубіжні праці зосереджені на семантичній і прагматичній природі сленгу, його культурній зумовленості та залежності перекладацьких рішень від контексту функціонування одиниці. Зокрема, досліджено втрату стилістичної маркованості під час перекладу, передавання емоційно-експресивного компонента, проблеми відтворення табуйованої лексики та вплив технічних обмежень аудіовізуального перекладу на вибір перекладацьких стратегій і тактик [9; 10; 11; 12].

Попри значну кількість спеціальних розвідок, питання відтворення сленгу не має універсального вирішення. Нерозв'язаними залишаються проблеми збереження соціальної маркованості сленгових одиниць, їхнього прагматичного потенціалу та вибору перекладацьких рішень в умовах міжмовної й міжкультурної асиметрії. Саме ці аспекти становлять основу подальшого аналізу в нашій статті.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у систематизації та комплексному аналізі основних проблем перекладу сленгу на основі узагальнення теоретичних положень вітчизняних і зарубіжних транслятологів. Для досягнення поставленої мети доцільно виконати такі завдання:

1) систематизувати основні проблеми відтворення сленгу, представлені у вітчизняному та зарубіжному перекладознавстві;

2) визначити ключові мовні та позамовні чинники, що ускладнюють відтворення англійськомовних сленгових одиниць українською; (це завдання не виконане чітко ні в роботі, ні у висновках)

3) охарактеризувати базові стратегії й тактики відтворення сленгу, зокрема використання еквівалентів, аналогів, описового перекладу та перекладацьких трансформацій;

4) з'ясувати умови забезпечення адекватності перекладу сленгу з урахуванням його семантичних, стилістичних, прагматичних і соціокультурних характеристик.

Виклад основного матеріалу. Специфіка сленгу як соціально маркованого шару лексики безпосередньо зумовлює труднощі його відтворення іншими мовами. На відміну від нейтральної лексики, сленгові одиниці зазвичай передають не лише певне поняття, а й додаткову інформацію про мовця, його соціальне середовище, ставлення до предмета висловлювання, емоційний стан та характер комунікації. Тому в процесі перекладу виникає необхідність зберегти ці характеристики в умовах іншої мовної та культурної системи. У цьому контексті П. Губич і Т. Голобородa наголошують на необхідності передавання не тільки денотативного значення сленгової одиниці, а й супутніх конотацій, образів та її впливу на адресата [2, с. 52].

Основними проблемами перекладу сленгу є збереження семантичної точності та стилістич-

но-прагматичної інформації оригіналу, досягнення еквівалентності перекладу, контекстуальна зумовленість значення сленгових одиниць, відсутність прямих еквівалентів у мові перекладу, динамічність сленгу та недостатня лексикографічна фіксація нових одиниць, передавання соціокультурної специфіки й соціальної маркованості сленгу, труднощі аудіовізуального перекладу, а також відтворення професійного сленгу.

Першою принциповою проблемою перекладу сленгу є збереження семантичної точності та стилістично-прагматичної інформації оригіналу. Якщо перекладач передає лише предметно-логічне значення сленгізму, але нехтує його експресивністю, соціальною маркованістю або оцінністю, переклад може бути формально зрозумілим, проте функціонально неадекватним. На цю особливість звертають увагу А. Гудманян, І. Юшков та І. Баклан, які пов'язують успішність перекладу американського сленгу із необхідністю передавати не лише його семантику, а й комунікативну цінність та враховувати культурний контекст [3, с. 107–109]. Варто зазначити, що подібну проблему порушує й М. Хан, яка зазначає, що заміна сленгізмів нейтральною лексикою або їхнє опущення призводять до втрати емоційної виразності та зміни стилістичного ефекту оригіналу. На думку дослідниці, сленгові й вульгарні вислови бажано перекладати засобами такого самого рівня неформальності, щоб максимально зберегти стиль і прагматичний вплив твору [13, с. 299–300].

К. Бондаренко та О. Бондаренко, досліджуючи відтворення англійського сленгу українською мовою на матеріалі фільмів *Pulp Fiction* та *Once Upon a Time in Hollywood*, простежили залежність обраної перекладацької стратегії від семантичної прозорості сленгової одиниці. Автори також фіксують випадки нейтралізації та вилучення сленгізмів, що свідчить про можливу втрату стилістичної та прагматичної маркованості останніх у перекладі [8, с. 1–5].

Е. Ґлеве, досліджуючи переклад французького сленгу англійською мовою на матеріалі чотирьох сучасних романів, встановила, що 47,9% проаналізованих сленгових одиниць відтворюються англійським сленгом, тоді як 45,1% передаються стандартною англійською мовою, що свідчить про значну втрату соціальної маркованості оригіналу в частині перекладів [10, с. 30–31].

Проблему перекладу сленгу також доцільно розглядати через категорію еквівалентності. З огляду на це, В. Ніконова пропонує оцінювати відтворення розмовної лексики, до якої належать сленг і жаргон, з позицій концептуальної еквівалентності. Її найвищий рівень передбачає збереження не лише денотативного та конотативного значення, а й функціональної відповідності висловлювання комунікативній ситуації та культурним стереотипам носіїв мови перекладу [6, с. 95–96]. В. Ніконова також зазначає, що навіть передавання окремого конотативного компонента – емоційного, оцінного, експресивного чи стилістичного – підвищує рівень концептуальної еквівалентності, тоді як збереження лише денотативного значення супроводжується втратою частини змісту оригіналу [6, с. 96–97].

Відтак, проблема перекладу сленгу полягає не стільки в пошуку лексеми з тотожним словниковим значенням, скільки у відтворенні комплексу її семантичних і прагматичних характеристик. Практичні спостереження над перекладом аудіовізуальних текстів підтверджують цю закономірність. П. Губич і Т. Голобородa, досліджуючи переклад сленгізмів у серіалі «Кістки», показують, що одна й та сама сленгова одиниця може отримувати різні відповідники залежно від контексту. Наприклад, для передавання лексеми *squint* перекладачі використовують як *ботан*, так і *розумниця*, причому другий варіант зменшує негативну оцінність вихідної одиниці. Це демонструє, що вибір відповідника залежить не лише від семантики сленгізму, а й від оцінного та ситуативного навантаження останнього [2, с. 53–54].

Таким чином, контекстуальна зумовленість значення є ще однією суттєвою проблемою перекладу сленгу. Значення сленгової одиниці не завжди можна встановити за її формою або однією словниковою дефініцією. Є. Левін і С. Карлюк, аналізуючи військовий сленг, зазначають, що такі одиниці можуть мати різні денотативні та конотативні значення залежно від контексту, а тому перекладачеві необхідно поєднувати використання лексикографічних джерел із власним практичним досвідом та мовною інтуїцією [5, с. 36]. Подібний випадок демонструють П. Губич і Т. Голобородa: буквальний відповідник сленгової одиниці *soaker* – людина, яка вживає алкоголь – виявився недоречним у ситуації, зображеній у серіалі, тому перекладачі були змушені вдатися до лексичної заміни – скелетик [2, с. 54]. Отже, навіть наявність формально можливого відповідника не означає його автоматичної придатності для перекладу.

Іншим чинником, що ускладнює переклад сленгу, є відсутність є відсутність прямого еквівалента в мові перекладу. Динамічність сленгу, його залежність від певного соціального середовища та швидка зміна актуальної лексики призводять до того, що нові одиниці не завжди мають усталені

відповідники в іншій мові. Ю. Сидоренко наголошує, що сленг є надзвичайно рухомим шаром лексики: він випереджає словникову фіксацію, а окремі одиниці швидко виходять з ужитку. Через це однією з основних труднощів для перекладача стає пошук сучасного відповідника [7, с. 195]. На це вказують Є. Левін і С. Карлюк, звертаючи увагу на швидку появу та зміну нових сленгових одиниць і недостатність наявної лексикографічної бази [5, с. 37].

З огляду на це, відсутність лексикографічної фіксації сленгізму має безпосередні наслідки для перекладацької практики, оскільки словник не завжди може слугувати остаточним джерелом інформації. Є. Левін і С. Карлюк зазначають, що вже опубліковані словники військової термінології та сленгу не можуть бути єдиним джерелом для перекладача, а Ю. Сидоренко наголошує на необхідності контекстуального аналізу та пошуку актуальних відповідників [5, с. 37–38; 7, с. 195–196].

Однак відсутність прямого еквівалента не означає неможливості адекватного перекладу одиниці. У такому разі постає проблема вибору перекладацького аналога. Д. Борис зазначає, що двомовні словники можуть подавати еквіваленти або аналоги іншомовних одиниць, однак такі відповідники, наведені поза контекстом, не завжди забезпечують належний комунікативний ефект перекладу [1, с. 17–18]. У його класифікації, заснованій на підході І. Корунця, аналогія та еквівалентність розглядаються як різні типи міжмовної відповідності [1, с. 20–21; 4, с. 182–195]. Ю. Сидоренко виокремлює дві базові стратегії перекладу англійського сленгу українською: пошук еквівалента або аналога та використання описового перекладу. При цьому важливою характеристикою аналога має бути не тільки семантична близькість, а й подібний рівень експресивності та емоційного забарвлення [7, с. 195–196]. Якщо ж повноцінний аналог відсутній, перекладач може використовувати описовий переклад, хоча його недоліком є ризик лексична перевантаженість тексту [7, с. 196].

Важливим чинником вибору перекладацького рішення є соціокультурна специфіка сленгу. Оскільки сленг є продуктом певного мовного та культурного середовища, пряме перенесення його значення в іншу культуру не завжди забезпечує збереження вихідного комунікативного ефекту. П. Губич і Т. Голоборода пов'язують правильність перекладу сленгу з необхідністю передавання конотацій та образів, а також зі збереженням його впливу на адресата [2, с. 52]. У цьому аспекті важливим є спостереження К. Шеремети, наведене Ю. Сидоренко: передавання нестандартних англійських одиниць виключно літературною українською лексикою або їх опущення може призвести до втрати соціального контексту, тоді як заміна їх українськими просторічними відповідниками здатна зберегти соціальну маркованість, але водночас спричинити втрату етнічних конотацій [7, с. 195]. Отже, перекладачеві нерідко доводиться здійснювати компромісний вибір між різними видами еквівалентності.

Особливо виразно ця проблема виявляється в аудіовізуальному перекладі, де сленг функціонує у взаємодії з візуальним і звуковим компонентами. П. Губич і Т. Голоборода наголошують, що в аудіовізуальному творі неадекватний переклад сленгу може спричинити інше сприйняття тексту та комунікативні невдачі; тому під час відтворення сленгу необхідно враховувати особливості кінематографічного контексту [2, с. 52–53]. Водночас Р. Сайса-Ард та А. Тасанаміларп звертають увагу на технічні обмеження субтитрування, оскільки перекладач повинен передати значення та прагматичний ефект сленгових одиниць у межах обмеженого часу й простору на екрані. Додаткові труднощі виникають під час відтворення грубих, образливих або сексуально маркованих одиниць, які можуть потребувати пом'якшення, заміни нейтральними словами або опущення з урахуванням культурних норм цільової аудиторії [11, с. 650, 659–660]. Показовим є переклад *Hell, no, man* як *Дзуськи*, де формально відбувається відхід від прямого значення, але зберігається функція категоричного заперечення [2, с. 54].

Окремої уваги потребує професійний сленг, відтворення якого вимагає відповідних предметних і соціокультурних знань. На матеріалі військової лексики Є. Левін і С. Карлюк показують, що перекладач має володіти не тільки двома мовами, а й спеціальними знаннями відповідної професійної сфери та реальної практики її носіїв [5, с. 35]. За М. Ґарцашем, передавання сленгу іншою мовою також потребує постійного врахування культурних особливостей мови оригіналу та мови перекладу, що особливо важливо в умовах міжкультурної комунікації [9, с. 17–18].

Таким чином, відтворення сленгу є комплексною перекладознавчою проблемою, зумовленою взаємодією мовних, стилістичних, прагматичних і соціокультурних чинників. На семантичному рівні перекладач має встановити актуальне значення сленгізму; на стилістичному – зберегти його зниженість та експресивність; на прагматичному – відтворити комунікативний ефект; на соціокультурному – передати його маркованість і забезпечити зрозумілість для адресата мови

перекладу. Додаткові труднощі становлять відсутність прямих еквівалентів, динамічність сленгової лексики, недостатня лексикографічна фіксація, специфіка професійного сленгу та технічні умови аудіовізуального перекладу. Відтак, адекватність перекладу сленгу доцільно оцінювати не за формальною тотожністю одиниць, а за тим, наскільки повно переклад відтворює функцію вихідної одиниці в конкретному тексті.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу систематизувати основні проблеми відтворення сленгу в перекладі, представлені у вітчизняних і зарубіжних перекладознавчих працях. Встановлено, що переклад сленгу є складним процесом, зумовленим необхідністю врахування не лише його предметно-логічного значення, а й стилістичної, емоційно-експресивної, оцінної, прагматичної та соціокультурної специфіки.

Основні труднощі відтворення сленгу пов'язані з контекстуальною варіативністю його значення, відсутністю прямих відповідників, динамічністю сленгової лексики, недостатньою її лексикографічною фіксацією та соціокультурною маркованістю. На вибір перекладацького рішення впливають також соціальне й професійне середовище функціонування сленгу, комунікативна ситуація та особливості цільової аудиторії. В аудіовізуальному перекладі до цих чинників додаються технічні обмеження, зокрема часові й просторові вимоги субтитрування. Вибір способу перекладу визначається семантикою, контекстом і функціонально-прагматичним навантаженням сленгової одиниці. До найпоширеніших способів її відтворення належать використання еквівалентів та аналогів, описовий переклад, лексична заміна, нейтралізація, пом'якшення й опущення.

Перекладацька адекватність при цьому передбачає не механічне відтворення словникового значення, а максимально можливе збереження експресивності, оцінності, стилістичної зниженості, соціальної маркованості та комунікативного ефекту сленгізму. За відсутності прямого відповідника використання аналога або описового перекладу може забезпечити необхідну змістову відповідність, хоча й супроводжується певними втратами.

Отже, ефективність відтворення сленгу залежить від комплексного врахування лексичних, контекстуальних, соціокультурних і прагматичних чинників. Повне збереження всіх характеристик сленгової одиниці через міжмовні та міжкультурні відмінності не завжди можливе. Тому перекладачеві доводиться обирати таке рішення, яке в конкретному контексті найповніше відтворює її функціональне навантаження в цільовому тексті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Борис Д.М. Відтворення англомовного сленгу у перекладі українською мовою. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологія. 2021. № 11(79). С. 17–22.

2. Губич П.В., Голобородa Т.О. Особливості перекладу англомовних сленгізмів українською мовою (на матеріалі серіалу «Кістки»). *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 13. Т. 2. С. 51–55.

3. Гудманян А.Г., Юшков І.В., Баклан І. М. Особливості перекладу американського сленгу українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2024. № 65. С. 106–110.

4. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця, 2003. 448 с.

5. Левін Є.О., Карлюк С.В. Особливості перекладу американського військового сленгу українською мовою. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2020. Т. 31 (70). № 4. Ч. 4. С. 34–39.

6. Ніконова В.Г. Концептуальна еквівалентність у перекладі розмовної лексики. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія: Філологія. 2020. Т. 23. № 2. С. 92–99.

7. Сидоренко Ю.В. Особливості перекладу англійського сленгу українською мовою. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2021. Т. 32 (71). № 1. С. 193–197.

8. Bondarenko K., Bondarenko O. Translation of English slang into Ukrainian: a case study of Pulp Fiction and Once Upon a Time in Hollywood. *Arab World English Journal for Translation and Literary Studies*. 2021. Vol. 5. No. 4. P. 1–8.

9. Garcarz M. Przekład slangu w filmie. Kraków, 2007. 216 p.

10. Glewwe E. The Translation of French Slang into English in Contemporary French Novels. Birmingham, 2012. 89 p.

11. Saisa-Ard R., Tasanameelarp A. Translation Strategies Used in Translating Slang Expressions from English into Thai in Netflix American Teen Movie Subtitles. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*. 2024. Vol. 18. No. 2. P. 648–662.

12. Sun Y., Zemel R., Xu X. Translating slang and taboo expressions in audiovisual media: pragmatic and cultural challenges. *Translation and Interpreting Studies*. 2022. Vol. 17. No. 2. P. 245–263.

13. 한미선. 영어 속어와 비속어 번역 연구. 번역학연구. 2011. Vol. 12. No. 2. P. 289–306.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 02.10.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.11.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.11.2026